

Bibliografia

ABELLA *et al.* 2001

J. Abella Creus, C. Curto y J. Fabre, "Bellmunt del Priorato. Historia, geología y mineralogía", *Bocamina*, 7, 2001, 28-63.

AGUSTÍ *et al.* 2004

B. Agustí, D. Codina, R. Dehesa, J. Llinàs, J. Merino, C. Montalbán y A. Vargas, "Excavacions arqueològiques a Vilanera (l'Escala, Alt Empordà)", *Tribuna d'Arqueologia 2000-2001*, Barcelona, 2004, 99-114.

ALAMINOS *et al.* 1991

A. Alaminos, M. Ojuel, J. Sanmartí i J. Santacana, "Algunas observaciones sobre el comercio colonial en la costa central y meridional de Catalunya en época arcaica", Remesal i Musso (eds.), *La presencia de material etrusco en la Península Ibérica*, Barcelona, 1991.

ALMAGRO 1952

M. Almagro, *Las inscripciones ampuritanas griegas, ibéricas y latinas*, Monografías Ampuritanas, II, Barcelona, 1952.

ALMAGRO 1953

M. Almagro, *Las necrópolis de Empúries, I. Introducción y necrópolis griegas*, Monografías Ampuritanas III, Barcelona, 1953.

ALMAGRO 1955

M. Almagro, *Las necrópolis de Empúries, II. Necrópolis romanas. Las necrópolis indígenas*, Monografías Ampuritanas III, Barcelona, 1955.

AMORÓS 1933a

J. Amorós, *Les dracmes emporitanes*, Barcelona, 1933.

AMORÓS 1933b

J. Amorós, *D'una troballa de monedes emporitanes i la possible cronologia de les monedes d'Empúries*, Barcelona, 1933.

AMORÓS 1934

J. Amorós, *Les monedes emporitanes anteriors a les dracmes*, Barcelona, 1934.

AQUILUÉ *et al.* 2000

X. Aquilué, P. Castanyer, M. Santos, J. Tremoleda, "Les ceràmiques gregues arcaiques de la Palaià Polis d'Empòrion", *Ceràmiques jònies d'època arcaica. Centres de producció i comercialització al Mediterrani Occidental*, Monografies Emporitanes, 11, Barcelona, 2000, 285-346.

AQUILUÉ *et al.* 1999

X. Aquilué (dir.), *Intervencions arqueològiques a Sant Martí d'Empúries (1994-1996). De l'assentament precolonial a l'Empúries actual*, Monografies Emporitanes 9, Girona, 1999.

AQUILUÉ *et al.* 2004

X. Aquilué *et al.*, *Deu anys d'arqueologia a l'entorn d'Empúries. Actuacions efectuades entre 1993 i 2002*, Monografies Emporitanes, 12, Barcelona, 2004.

AQUILUÉ en prensa

X. Aquilué, P. Castanyer, M. Santos, J. Tremoleda, "Noves evidències del comerç fenici amb les comunitats indígenes de l'entorn d'Empúries", *Contactes. Indígenes i fenicis a la Mediterrània occidental entre els segles VIII i VI a.n.e.* (Alcanar 2006).

ARANEGUI 2000

C. Aranegui (ed.), *Argantonio, rey de Tartessos*, Sevilla, 2000.

ARMADA *et al.* 2005a

X.-L. Armada, D. Garcia, I. Montero, I. Moreno, N. Rafel y M. C. Rovira, "Minería y metalurgia durante la I Edad del Hierro. Procesos de cambio en el sur de Cataluña", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 15, 2005, 133-150.

ARMADA *et al.* 2005b

X.-L. Armada, M. A. Hunt, J. Juan, I. Montero, N. Rafel y J. Ruiz de Arbulo, "Primeros datos arqueométricos sobre la metalurgia del poblado y necrópolis del Calvari del Molar (Priorat, Tarragona)", *Trabajos de Prehistoria*, 62.1, 2005, 139-155.

- ARTEAGA *et al.* 1986
O. Arteaga, J. Padró, E. Sanmartí, “La expansión fenicia por las costas de Cataluña y el Languedoc”, G. del Olmo, M. E. Aubert (eds.), *Los fenicios en la Península Ibérica*, Sabadell, 1986, 303-314.
- ASENSIO, SANMARTÍ 2005
D. Asensio, J. Sanmartí, “Fenics i púnics al territori de Catalunya: cinc segles d’interacció colonial”, *Fenics i púnics al Països Catalans, Fonaments*, 12, 2005, 89-105.
- ASENSIO *et al.* 1996
D. Asensio, X. Cela y C. Ferrer, “Els materials ceràmics del poblat ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa). Col·lecció Salvador Vilaseca de Reus”, *Pyrenae*, 27, 1996, 163-191.
- ASENSIO *et al.* 2001
D. Asensio, M. C. Belarte y J. Noguera, “El poblament ibèric al curs inferior de l’Ebre (Ribera d’Ebre i Baix Ebre)”, A. Martín y R. Plana (eds.), *Actes de la Taula Rodona d’Ullastret: Territori polític i territori rural durant l’edat del Ferro a la Mediterrània Occidental*, Monografies d’Ullastret, 2, Ullastret, 2001, 283-300.
- ASENSIO *et al.* 2002
D. Asensio, M. Miró y J. Sanmartí, “El nucli ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d’Ebre): un estat de la qüestió”, *Ibers a l’Ebre. Recerca i interpretació. I Jornades d’Arqueologia de Tivissa (Tivissa, 23 i 24 de novembre de 2001)*. *Ilercavònia*, 3, 2002, 185-204.
- ASENSIO *et al.* 2003
D. Asensio, M. Miró, J. Sanmartí y J. Velaza, “Inscripció ibèrica sobre plomo procedente de Castellet de Banyoles (Tivissa)”, *Paleohispanica*, 3, 2003, 195-204.
- ASENSIO *et al.* 2005
D. Asensio, M. Miró y J. Sanmartí, “Darreres intervencions arqueològiques al Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d’Ebre): una ciutat ibèrica en el segle III aC”, *Món ibèric als Països Catalans. XIII Col·loqui Internacional d’Arqueologia de Puigcerdà – Puigcerdà 14 i 15 de novembre de 2003* (vol. I), Institut d’Estudis Ceretans, Puigcerdà, 2005, 615-627.
- ATTANASIO *et al.* 2001
D. Attanasio, G. Bultrini, G. M. Ingo, “The Possibility of Provenancing a Series of Bronze Punic Coins found at Tharros (Western Sardinia) using the Literature Lead Isotope Database”, *Archaeometry*, 43(4), 2001, 529-547.
- AUBET 1993
M. E. Aubet, “El comerç fenici i les comunitats del Ferro a Catalunya”, *Laietania*, 8, 1993, 23-40.
- BALSERA 2006
R. Balsera, “El «oppidum» ibèric de la Serra de l’Espasa (capçanes, Priorat) y su conjunto numismático: interpretación económica y territorial”, *BRSAT*, 28, 35-73.
- BARBERÀ 1990
J. Barberà, “La necròpolis de la muralla N.E. de Empúries en el proceso de la iberización”, *Verdolay*, 2, 1990, 201-206.
- BARON *et al.* 2006
S. Baron, J. Cargnan, S. Laurent, A. Ploquin, “Medieval lead making on Mont-Lozère Massif (Cévennes-France): tracing ore resources using Pb isotopes”, *Applied Geochemistry*, 21, 2006, 242-252.
- BELARTE 1997
M. C. Belarte, *Arquitectura domèstica i estructura social a la Catalunya protohistòrica*, Arqueomediterrània, I, Barcelona, 1997.
- BELARTE *et al.* 2000
M. C. Belarte, J. Sanmartí, J. Santacana y D. Asensio, “Modèles de sites proto-urbains du Bronze Final et Premier Âge du Fer en Catalogne méridionale”, J. Gascó y F. Claustre (eds.), *Habitats, économies et sociétés du Nord-Ouest méditerranéen de l’Âge du Bronze au premier Âge du Fer (XXIVe Congrès Préhistorique de France, Carcassonne, 26-30 Septembre 1994)*, Société Préhistorique de France, Paris, 2000, 139-145.
- BELARTE, NOGUERA 2002
M. C. Belarte y J. Noguera, “Le système d’occupation du territoire du ve au IIIe siècle av. J.-C. dans le cours inférieur de l’Ebre”, D. Garcia y F. Verdin (eds.), *Territoires celtiques. Espaces ethniques et territoires des agglomérations protohistoriques d’Europe occidentale (actes du XXIV colloque international de l’AFEAF, Martigues, 1-4 juin 2000)*, Errance, Paris, 2002, 37-47.
- BELARTE, NOGUERA 2007
M. C. Belarte y J. Noguera, *La necròpolis protohistòrica de Santa Madrona (Riba-roja, Ribera d’Ebre)*, Hic et Nunc, 2, Tarragona, 2007.
- BLECH *et al.* 2001
M. Blech, M. Koch, M. Kunst, *Hispania Antica. Denkmäler der Frühzeit*, Mainz, 2001.
- BONI, KOEPEL 1985
M. Boni, V. Koepfel, “Ore-lead isotope pattern from the Iglesias-Sulcis Area (SW Sardinia) and the problem of remobilization of metals”, *Mineralium Deposita*, 20(3), 1985.
- BOSCH GIMPERA 1913-1914a
P. Bosch Gimpera, “Troballes a Tivissa”, *Anuari de l’Institut d’Estudis Catalans*, V, 1913-1914, 856-858.
- BOSCH GIMPERA 1913-1914b
P. Bosch Gimpera, “Campanya arqueològica de l’Institut d’Estudis Catalans al límit de Catalunya i Aragó (Caseres, Calceit i Maçalió)”, *Anuari de l’Institut d’Estudis Catalans*, V, part 2, 1913-1914, 819-823.
- BOSCH GIMPERA 1921-1926
P. Bosch Gimpera, “Les investigacions de la cultura ibèrica al Baix Aragó”, *Anuari de l’Institut d’Estudis Catalans*, VII, 1921-1926, 72-80.
- BREVART *et al.* 1982
O. Brevart, B. Dupré, C. Allègre, “Metallogenic provinces and the remobilisation process studies by lead isotopes: lead-zinc ore deposits from the Southern Massif Central, France”, *Economic Geology*, 77, 1982, 564-574.

BRUGUERA 2004

F. Bruguera, *Mines d'Osor. Imatges i records. Catàleg de l'exposició commemorativa dels vint-i-cinc anys del tancament de les mines*, Ajuntament d'Anglès i d'Osor, 2004.

CAMPO 1972

M. Campo, "Los divisores de dracma emporitana", *Acta Numismatica*, II, 1972, 19-48.

CAMPO 1987

M. Campo, "Las monedas de los tesoros de Pont de Molins, Tarragona y Rosas del Gabinet Numismàtic de Catalunya (s. IV a.C)", *Studi per Laura Breglia*, I, Bollettino di Numismatica. Suppl. al n. 4, 1987, 139-160.

CAMPO 1991

M. Campo, "Dracmas e imitaciones de Emporion en tesoros del Gabinet Numismàtic de Catalunya", *Glax, Collana di Studi e Recherche di Numismatica* 7, 1991, 165-184.

CAMPO 1994

M. Campo, "Moneda griega y púnica de Hispania: las primeras emisiones", *IX Congreso Nacional de Numismática*, Elche, 1994, 75-92.

CAMPO 1997

M. Campo, "La moneda griega y su influencia en el contexto indígena", en *Historia monetaria de Hispania Antigua*, Madrid, 1997, 19-49.

CAMPO 2000

M. Campo, "La Ceca de Emporion: consideraciones técnicas y metalográficas", B. Kluge, B. Weisser (eds.), *XII Internationaler Numismatischer Kongress*, Berlin 1997, Akten, Berlin, 185-193.

CAMPO 2002

M. Campo, "Las emisiones de Emporion y su difusión en el entorno ibérico", *La monetazione del Focei in Occidente* (Nápoles 1996), Roma, 2002, 139-166.

CAMPO 2003

M. Campo, "Les primeres imatges gregues. L'inici de les fraccionaries d'Emporion", *VII Curs d'Història monetària d'Hispania. Les imatges monetàries: llenguatge i significat*, Gabinet Numismàtic de Catalunya, Barcelona, 2003, 25-45.

CAMPO 2004a

M. Campo, "La moneda en el área de influencia de Emporion y Rhode", *Presenza e funzioni della moneta nelle chorai delle colonie greche dall'Iberia al Mar Nero* (Nápoles 2000), Roma, 2004, 3-18.

CAMPO 2004b

M. Campo, "Dinero de metal y moneda en territorio indigete: el testimonio de Mas Castellar (siglos V-III a.C.)", *Moneta qua scripta. La moneda como soporte de escritura* (Osuna 2003), Anejos del Archivo Español de Arqueología, XXXIII, Sevilla, 2004, 345-353.

CAMPO 2006

M. Campo, "La moneda a Rhode: producció i circulació", A. M. Puig, A. Martín (coord.), *La colònia grega de Rhode (Roses, Alt Empordà)*, Sèrie Monogràfica del MAC-Girona, 23, Girona, 2006, 575-583.

CAMPO en prensa

M. Campo, "Tesoro de dracmas emporitanas hallado en el Puig de Sant Andreu (Ullastret). II. Estudio de las monedas", *Homenaje al profesor Antonio Beltrán*, *Numisma*, 251.

CAMPO, SANMARTÍ 1994

M. Campo, E. Sanmartí, "Nuevos datos para la cronología de las monedas fraccionarias de Emporion: revisión del tesoro Neápolis 1926", *Iberos y Griegos: lecturas desde la diversidad* (Empúries 1991), Huelva Arqueológica XIII.2, 1994, 153-172.

CANALS, CARDELLACH 1997

A. Canals, E. Cardellach, "Ore lead and sulphur isotope pattern from the low temperatures veins of the Catalanian Coastal Ranges (NE Spain)", *Mineralium Deposita*, 32, 1997, 243-249.

CANÓS 2002

I. Canós, *L'epigrafia grega a Catalunya*, Hungarian Polis Studies, 9, Debrecen, 2002.

CASTANYER *et al.* 1999a

P. Castanyer, Q. Esteba, E. Pons, M. Santos, J. Tremoleda, "L'assentament indígena de la primera edat del ferro", *AQUILUÉ et al.* 1999, 103-215.

CASTANYER *et al.* 1999b

P. Castanyer, M. Santos, J. Tremoleda, "L'assentament d'època arcaica: Fase III", en *AQUILUÉ et al.* 1999, 217-330.

CASTRO 1994

P. V. Castro Martínez, *La sociedad de los Campos de Urnas en el nordeste de la Península Ibérica. La necrópolis de El Calvari (El Molar, Priorat, Tarragona)*, BAR International Series, 592, Oxford, 1994.

CELA *et al.* 1999

X. Cela Espin, J. Noguera y M. C. Rovira Hortalà, "Els materials arqueològics del jaciment ibèric del Coll del Moro de Serra d'Almos (Tivissa, Ribera d'Ebre). Col·lecció del Museu Comarcal Salvador Vilaseca de Reus", *Pyrenae*, 30, 1999, 91-121.

CODINA *et al.* en prensa

F. Codina, A. Martín, G. de Prado, "Tesoro de dracmas emporitanas hallado en el Puig de Sant Andreu (Ullastret). I. El contexto arqueológico", *Homenaje al profesor Antonio Beltrán*, *Numisma*, 251.

DILOLI, BEA 2005

J. Diloli y D. Bea, "El món ibèric a les comarques meridionals de Catalunya", *Món ibèric als Països Catalans. XIII Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà - Puigcerdà 14 i 15 de novembre de 2003* (vol. I), Institut d'Estudis Ceretans, Puigcerdà, 2005, 545-581.

DUPRÉ 2006

X. Dupré Raventós, "Un santuario foceo junto al río Oleum: la antefija arcaica del Hospitalet de l'Infant (Vandellòs, Tarragona)", D. Vaquerizo y J. F. Murillo (eds.), *El concepto de lo provincial en el mundo antiguo. Homenaje a la Profesora Pilar León Alonso* (vol. I), Universidad de Córdoba, Córdoba, 2006, 55-88.

FERNÁNDEZ JURADO 1993

J. Fernández Jurado, "Plata y plomo en el comercio fenicio-tartésico", en R. Arana, A. M. Muñoz, S. Rammallo y M. M. Ros (eds.), *Metalurgia en la Península Ibérica durante el primer milenio a. C. Estado actual de la investigación*, Universidad de Murcia, Murcia, 1993, 131-165.

FERRER 1996

E. Ferrer Albelda, "Sistematización de las puntas de flecha orientalizantes, aspectos tipológicos y terminológicos", *Antiquitas*, 7, 1996, 45-52.

FERRER ERES 2002

M. A. Ferrer Eres, "Actividad extractiva y metalúrgica", H. Bonet y C. Mata, *El puntal dels Llops. Un fortín edetano*, Serie de Trabajos Varios, 99, Servicio de Investigación Prehistórica, Valencia, 2002, 192-206.

FERRER, VELAZA en prensa

J. Ferrer, J. Velaza, "Lámina de plomo con inscripción de la fosa FS362", E. Pons & L. Garcia, *Prácticas alimentarias en el mundo ibérico: el ejemplo de la fosa 362 de Mas Castellar de Pontós (Empordà-España)*, en prensa.

GARCÍA RUBERT 2005

D. García Rubert, *El poblament del primer ferro a les terres del Sènia*, tesis doctoral, Universidad de Barcelona, 2005, 3 vols.

GARCÍA RUBERT et al. 2007

D. García Rubert, F. Gracia Alonso, I. Montero Ruiz, I. Moreno Martínez y M. C. Rovira Hortalà, "Estudio de composición mediante ED-XRF de materiales metálicos del asentamiento Protohistórico de Sant Jaume Mas D'en Serrà (Alcanar, Montsià, Tarragona)", J. Molera, J. Farjas, P. Roura y T. Pradell (eds.), *Avances en Arqueometría 2005. Actas del VI Congreso Ibérico de Arqueometría*. Girona, 2007, 145-152.

GENER et al. 2007

M. Gener, S. Rovira, I. Montero, M. Renzi, N. Rafel y X.-L. Armada, "Análisis de escorias de plomo del poblado de la Edad del Hierro de El Calvari en El Molar (Priorat, Tarragona)", J. Molera, J. Farjas, P. Roura y T. Pradell (eds.), *Avances en Arqueometría 2005. Actas del VI Congreso Ibérico de Arqueometría*, Universitat de Girona, Girona, 2007, 153-161.

GENERA 1982

M. Gener, "El Puig Roig del Roget (El Masroig)", *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys. Excavacions Arqueològiques a Catalunya* 1, 215-217.

GENERA 1993a

M. Gener, *Vinebre: els primers establiments del Riberal. Recerques arqueològiques*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 1993.

GENERA 1993b

M. Gener, *Protohistòria del Priorat. El poblat del Puig Roig del Roget, el Masroig (el Priorat)*, Ajuntament de Masroig, El Masroig, 1993.

GENERA 1995

M. Gener, *El poblat protohistòric del Puig Roig del Roget*, Memòries d'Intervencions arqueològiques a Catalunya, 17, Departament de Cultura - Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

GENERA et al. 2002

M. Gener, C. Brull, J. M. Pérez, P. Camps, A. Gómez, P. Rams, L. Sant, F. Riart y O. Llorens, "L'establiment de Sant Miquel de Vinebre (Vinebre, Ribera d'Ebre): estudi preliminar de l'estructura de tanca del vessant septentrional", *Ibers a l'Ebre. Recerca i interpretació. I Jornades d'Arqueologia de Tivissa (Tivissa, 23 i 24 de novembre de 2001)*. *Ilercavònia*, 3, 2002, 251-267.

GÓMEZ RAMOS 1999

P. Gómez Ramos, *Obtención de metales en la Prehistoria de la Península Ibérica*, BAR International Series, 753, Oxford, 1999.

GONZÁLEZ DE CANALES et al. 2004

F. González de Canales, L. Serrano y J. Llopart, *El emporio fenicio precolonial de Huelva (ca. 900-770 a.C.)*, Biblioteca Nueva, Madrid, 2004.

GONZÁLEZ MARCÉN et al. 1999

P. González Marcén, A. Martín y R. Mora (eds.), *Can Roqueta. Un establiment pagès prehistòric i medieval (Sabadell, Vallès Occidental)*, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 16, Barcelona, 1999.

GRACIA 2008

F. Gracia Alonso, "Fenicios en Iberia", *Historia Nacional Geographic*, 50, 2008, 42-53.

GRAELLS 2004

R. Graells, "Indicis d'emergència aristocràtica al registre funerari del nord-est peninsular. La tomba Agullana 184", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 14, 2004, 61-83.

GRAELLS 2006

R. Graells, "Aproximació als materials metàl·lics del jaciment ibèric de la Serra de l'Espasa (Priorat, Tarragona)", *BRSAT*, 28, 15-35.

GRAESER, FRIEDRICH 1970

S. Graeser, S. G. Friedrich, "Zur frage der altstellung und genese der blei-zink vorkommen der Sierra de Cartagena in Sapnien", *Mineralium Deposita*, 5 (4), 1970, 365-374.

GUADÁN 1968-1970

A. M. Guadán, *Las monedas de plata de Emporion y Rhode*, I-II, Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona XII y XIII, Barcelona, 1968-1970.

- HUNT 2003
M. A. Hunt Ortiz, *Prehistoric Mining and Metallurgy in South West Iberian Peninsula*, BAR International Series, 1188, Oxford, 2003.
- IGCH
M. Thompson, O. Morkholm, C. M. Kraay, *An inventory of Greek coin hoards*, Nueva York, 1973.
- INGO *et al.* 2004
G. M. Ingo, E. Angelini, T. De Caro y B. Bultrini, 2004: "Combined use of surface and micro-analytical techniques for the study of ancient coins". *Applied Physics A* 79: 171-176.
- LAUBENHEIMER 1973
F. Laubenheimer, *Recherches sur les lingots de cuivre et de plomb d'époque romaine dans les régions de Languedoc-Roussillon et de Provence-Corse*, París, 1973.
- LE GUEN *et al.* 1991
M. le Guen, J.-J. Orgeval, J. Lancelot, "Lead isotope behaviour in a polyphased Pb-Zn ore deposit: Les Malines (Cévennes, France)", *Mineralium Deposita*, 26(3), 1991, 180-188.
- LUDWIG *et al.* 1989
K. R. Ludwig, R. Vollmer, B. Turi, K. R. Simmons, G. Perna, "Isotopic constraints on the genesis of base-metal ores in southern and central Sardinia", *European Journal of Mineralogy*, 1, 1989, 657-666.
- MALUQUER 1969
J. Maluquer de Motes, "Los fenicios en Cataluña", *V Symposium de Prehistoria Peninsular*, Jerez de la Frontera 1968, Barcelona, 1969, 241-250.
- MALUQUER, OLIVA 1965
J. Maluquer, M. Oliva, "Hallazgo de dracmas y divisores ampuritanos en las excavaciones de Ullastret en 1964", *Pyrenae*, I, 1965, 85-123.
- MAR, RUIZ DE ARBULO 1993
R. Mar, J. Ruiz de Arbulo, *Empúries romana. Historia, arquitectura y arqueología*, Sabadell, 1993.
- MARCOUX 1998
E. Marcoux, "Lead isotope systematics in the giant massive sulphide deposits in the Iberian Pyrite belt", *Mineralium Deposita*, 33 (1-2), 1998, 45-58.
- MARTÍN 2000
A. Martín, "L'opidum del Puig de Sant Andreu d'Ullastret. Aportació de les intervencions arqueològiques recents al coneixement dels sistemes defensius i de l'urbanisme", *L'hàbitat protohistòric a Catalunya, Rosselló i Languadoc occidental* (Girona 2000), Sèrie Monogràfica del MAC-Girona, 19, Girona, 2000, 107-121.
- MARTÍN 2005
A. Martín, "Territori i hàbitat al nord-est català en època ibèrica", *Món ibèric als Països Catalans. Actes del XIII Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà* (Puigcerdà, 2003), I, Puigcerdà, 2005, 323-345.
- MARTÍN, GENÍS 1993
A. Martín, M. T. Genís, "Els jaciments ibèrics del Puig de Serra (Serra de Daró). Segles VI-IV a.C.", *Estudis del Baix Empordà*, 12, Sant Feliu de Guíxols, 5-48.
- MARTÍN *et al.* 1999a
A. Martín Colliga, J. Gallart Fernández, C. Rovira Hortalà y J. M. Mata-Perelló, "Nordeste", G. Delibes e I. Montero (eds.), *Las primeras etapas metalúrgicas en la Península Ibérica. II. Estudios regionales*, Instituto Universitario Ortega y Gasset, Madrid, 1999, 115-177.
- MARTÍN *et al.* 1999b
A. Martín, R. Buxó, J. B. López, M. Mataró (dirs.), *Excavacions arqueològiques a l'Illa d'en Reixac (1987-1992)*, Monografies d'Ullastret, 1, Girona, 1999.
- MARTÍNEZ ELCACHO 2004
A. Martínez Elcacho, "La explotación de la plata en el condado de las montañas de Prades (Tarragona) durante la Baja Edad Media", O. Puche y M. Ayarzagüena (eds.), *Minería y metalurgia históricas en el Sudoeste europeo*, SEDPGYM-SEHA, Madrid, 2004, 357-363.
- MARTÍNEZ ELCACHO 2007
A. Martínez Elcacho, "Organització senyorial i jurisdiccional del comtat de les Muntanyes de Prades i baronia d'Entença a mitjan segle XIV: el paradigma del desmembrament de l'antic terme castral de Siurana", J. Bolòs (ed.), *Estudiar i gestionar el paisatge històric medieval*, Territori i Societat a l'Edat Mitjana. Història, arqueologia, documentació, IV, Universitat de Lleida, Lleida, 2007, 227-281.
- MARTÍNEZ ELCACHO en prensa a
A. Martínez Elcacho, "Las ordenanzas promulgadas en 1352 para explotar la plata en el Condado de Prades y Baronia de Entença", *Historia. Instituciones. Documentos*, 33 (2007).
- MARTÍNEZ ELCACHO en prensa b
A. Martínez Elcacho, "Una sentència sobre l'aigua del mas de Bas promulgada el 1591: el rentat de minerals a la zona minera del Molar (el Priorat)", *Actes del VI congrés sobre Sistemes agraris, organització social i poder local: Poblament, territori i història rural (Alguaire, 26 i 27 d'abril de 2007)*.
- MASCORT *et al.* 1988
M. Mascort, J. Sanmartí y J. Santacana, "Noves dades sobre el comerç fenici a Catalunya", *Prehistòria i Arqueologia de la conca del Segre. Homenatge al Prof. Dr. Joan Maluquer de Motes. 7è Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. 6-8 de Juny de 1986*, Institut d'Estudis Ceretans, Puigcerdà, 1988, 185-199.
- MATA 1990
J. M. Mata, *Els minerals de Catalunya*, Barcelona, 1990.
- MAYA *et al.* 1998
J. L. Maya, F. Cuesta y J. López Cachero (eds.), *Genó: un poblado del Bronce Final en el Bajo Segre (Lleida)*, Publicacions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 1998.

MEDARDE 1985

M. Medarde, "Joyas de Empúries", *Investigación y Ciencia*, 104, 1985, 40-42.

MONTEAGUDO 1977

L. Monteagudo, *Die Beile auf der Iberischen Halbinsel, Prähistorische Bronzefunde*, IX.6, München, 1977.

MONTERO-RUIZ, PEREA 2007

I. Montero-Ruiz, A. Perea, "Brasses in the early metallurgy of the Iberian Peninsula", S. La Niece, D. Hook y P. Craddock (eds.): *Metals and Mines. Studies in Archaeometallurgy*. Archetype Publications, London, 136-139.

MONTERO *et al.* 1995

I. Montero, S. Rovira, P. Gómez, "Plata argàrica", *Boletín de la Asociación Española de Amigos de la Arqueología* 35, 1995, 97-106.

MONTERO *et al.* 2007

I. Montero-Ruiz, P. Castanyer, M. Gener, M. Hunt, J. M. Mata, E. Pons, S. Rovira-Llorens, C. Rovira-Hortalà, M. Renzi, M. Santos-Retolaza y J. F. Santos-Zalduogui, "Lead and silver metallurgy in Emporion (L'Escala, Girona, Spain)", *Archaeometallurgy in Europe. 2nd Internacional Conference, Aquileia, Italy, june 2007* [CD-ROM].

MONTERO-RUIZ *et al.* en prensa

I. Montero-Ruiz, M. Gener, M. Renzi, M. Hunt, S. Rovira, J. F. Santos-Zalduogui, "Provenance of lead in first Iron Age sites in Southern Catalonia (Spain)", *36th Archaeometry (May 2nd-6th, 2006 Quebec)*.

NOGUERA 1998

J. Noguera, "Evolució del poblament de la foia de Móra (Ribera d'Ebre, Tarragona) des del bronze final a l'ibèric ple: anàlisi i evolució del territori", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 8, 1998, 19-38.

NOGUERA 2002

J. Noguera, *Ibers a l'Ebre*, Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, Flix, 2002.

NOGUERA 2006

J. Noguera, *Gènesi i evolució de l'estructura del poblament ibèric en el curs inferior del riu Ebre: la Il·lervània septentrional*, tesis doctoral, Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia, Universitat de Barcelona, Barcelona, 2006 [disponible en internet: <<http://www.thesisenxarxa.net/TDX-0627107-104522>>] [Consulta: enero de 2008].

OLIVA 1976

M. Oliva, "Excavaciones arqueológicas en el yacimiento prerromano de Ullastret. Bajo Ampurdán (Gerona)", *Noticario Arqueológico Hispánico*, IV, 1976, 735-799.

OSUNA *et al.* 2000

M. Osuna, J. Bedia y A. M. Domínguez, "El santuario protohistórico hallado en la calle Méndez Núñez (Huelva)", P. Cabrera y M. Santos (eds.), *Ceràmiques jònies d'època arcaica: centres de producció*

i comercialització al Mediterrani Occidental. Actes de la Taula Rodona celebrada a Empúries, els dies 26 al 28 de maig de 1999, Monografies Emporitanes, 11, Barcelona, 2000, 177-188.

PALLARÉS 1982

R. Pallarés, "El Castellet de Banyoles, Tivissa", *Les Excavacions Arqueològiques a Catalunya en els Darrers Anys*, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 1, Barcelona, 1982, 218-219.

PALLARÉS 1984

R. Pallarés, *El poblamiento ibérico de las comarcas de Tarragona (El Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre)*, tesis doctoral, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1984.

PALOL 1958

P. de Palol, *La necrópolis hallstättica de Agullana (Gerona)*, Bibliotheca Praehistorica Hispanica, I, Madrid, 1958.

PONS 1984

E. Pons, *L'Empordà de l'edat del Bronze a la del Ferro 1100-600 aC.*, Sèrie Monogràfica del Centre d'Investigacions Arqueològiques 4, Girona, 1984.

PONS 1996-1997

E. Pons, "L'última etapa de l'edat del Bronze a l'Empordà (850-700 aC): una relació del grup empordanès amb la població mailhaciana. Estat de la qüestió", *Hispania i Roma. D'August a Carlemany. Congrès d'homenatge al Dr. Pere de Palol/1, Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, 36, 1996-1997, 235-258.

PONS *et al.* 2001

J. Pons, M. M. Riera y M. Riera, *Història de Cabrera*, Col·lecció Eines, 6, Palma, 2001.

PONS 2002

E. Pons (dir.), *Mas Castellar de Pontós (Alt Empordà). Un complex arqueològic d'època ibèrica (Excavacions 1990-1998)*, Sèrie Monogràfica del MAC-Girona, 21, Girona, 2002.

PONS 2003

E. Pons, "De l'edat del bronze a l'edat del ferro a Catalunya: desplaçaments, estades i canvi cultural", *Cota Zero*, 18, Vic, 2003, 106-130.

PONS 2006

E. Pons, "El grup cultural empordanès de principis de l'edat del ferro (s. VII i VI aC)", *De les comunitats locals als estats arcaics: la formació de les societats complexes a la costa del Mediterrani occidental*, *ArqueoMediterrània* 9, 2006, 183-199.

PONS, PAUTREAU 1994

E. Pons, J. Pautreau, "La nécropole d'Anglès, La Selva (Gérone, Espagne) et les relations Atlantique-Méditerranée à travers les Pyrénées au début de l'Age du Fer", *Actes du XVI colloque de l'AFEAF (Agen 1992)*, *Aquitania* 12, 1994, 353-375.

- PONS *et al.* 1989
E. Pons, J. M. Llorens, A. Toledo, "Le hameau fortifié du Puig Casteller à Lloret de Mar (Girona, Espagne). Un bilan des recherches", *Documents d'Archéologie Méridionale* 12, 1989, 191-222.
- PONS *et al.* 1999
E. Pons, J. M. Llorens, J. Merino, *Guies del Museu d'Arqueologia de Catalunya. Puig Castellet*, Girona, 1999.
- PUIG 1920
J. Puig i Cadafalch, "La colònia grega d'Empúries", *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, VI, 1915-1920, 694-712.
- RAFEL 1993
N. Rafel, *Necròpolis del Coll del Moro, Gandesa, Terra Alta. Campanyes 1984 a 1987*, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 12, Departament de Cultura - Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1993.
- RAFEL 2000
N. Rafel, "El poblat del Calvari del Molar. Excavacions Vilaseca", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 10, 2000, 261-275.
- RAFEL, ARMADA 2005
N. Rafel y X.-L. Armada, "Nous treballs al jaciment protohistòric del Calvari del Molar (Priorat, Tarragona). Campanyes 2001-2002", *Tribuna d'Arqueologia 2002-2003*, 2005, 53-66.
- RAFEL *et al.* 2003
N. Rafel, J. Abella y A. Martínez Elcacho, "La zona minera de Molar-Bellmunt-Falset. Les explotacions de coure, plom i plata i els interessos comercials fenicis al Baix Ebre", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 13, 2003, 155-166.
- RAFEL *et al.* en prensa
N. Rafel, L. Armada, C., Belarte, P. Castanyer, P. Ga-sull, M. Gener, R. Graells, M. Hunt, J. M. Mata, I. Montero, A. Pérez, E. Pons, M. C. Rovira, S. Rovira, M. Santos, P. Villalba, "La arqueología de la plata y su investigación en la Península Ibérica: el proyecto Plata Prerromana en Catalunya", *IV Simposio sobre minería y metalurgia históricas del suroeste europeo*, Mequinensa, 6-9/7/2006.
- RAMON 1994-1996
J. Ramon, "Las relaciones de Eivissa en época fenicia com las comunidades del bronce final y hierro antiguo de Catalunya", *Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 a.n.e. a la Catalunya meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre*, Gala 3-5, Sant Feliu de Codines, 1994-1996, 399-422.
- RAURET 1976
A. M. Rauret Dalmau, *La metalurgia del bronce en la Península Ibérica durante la Edad del Hierro*, Universidad de Barcelona, Barcelona, 1976.
- RENZI 2007
M. Renzi, "Estudio tipológico y funcional de las toberas del yacimiento de La Fonteta (Guardamar del Segura, Alicante)", *Trabajos de Prehistoria* 64.1, 2007, 165-177.
- RIPOLLÉS 1982
P. P. Ripollés, *La circulación monetaria en la Tarraconense Mediterránea*, Serie de Trabajos Varios, 77, Valencia, 1982.
- RIPOLLÉS 1989
P. P. Ripollés, "Fraccionarias ampuritanas. Estado de la investigación", *Archivo de Prehistoria Levantina*, 19, 1989, 303-317.
- RIPOLLÉS 2004
P. P. Ripollés, "Las primeras acuñaciones griegas e ibéricas de la Península Ibérica: formalización del uso de la plata a peso. Emporion y Arse", *Moneta qua scripta. La moneda como soporte de escritura* (Osuna 2003), Anejos del Archivo Español de Arqueología, XXXIII, Sevilla, 2004, 333-344.
- ROVIRA I HORTALÀ 1993
M. C. Rovira i Hortalà, "Estudi arqueometal·lúrgic de l'Illa d'en Reixac - Ullastret (Baix Empordà)", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 3, 1993, 65-149.
- ROVIRA I HORTALÀ 1999
M. C. Rovira Hortalà, "Els objectes metàl·lics", en MARTIN *et al.* 1999, 187-203.
- ROVIRA I HORTALÀ 2001
M. C. Rovira i Hortalà, "Les debuts de l'utilització et de la producció del fer en Mediterrània occidental: la Península Ibèrica i el Midi francès", *Mediterranean Archaeology*, 14, 2001, 147-162.
- ROVIRA HORTALÀ 2002a
M. C. Rovira Hortalà, "Els objectes metàl·lics", en PONS 2002, 333-367.
- ROVIRA HORTALÀ 2002b
M. C. Rovira Hortalà, "Producció metal·lúrgica", en PONS 2002, 523-529.
- ROVIRA HORTALÀ 2007
M. C. Rovira Hortalà, "Producció e intercanvi de los primers objectes de ferro del nord-est de la Península Ibèrica", Actes du XXVIIIe Colloque International AFEAF, Toulouse 20-23/5/2004, Suppl à *Aquitania* 14/2, 2007, 167-175
- ROVIRA LLORENS 2000
S. Rovira Llorens, "Continuïsmo e innovació en la metalurgia Ibèrica", *Saguntum*, 3, 2000, 209-227.
- ROVIRA LLORENS, AMBERT 2002
S. Rovira Llorens y P. Ambert, "Vasijas cerámicas para reducir minerales de cobre en la Península Ibérica y en la Francia meridional", *Trabajos de Prehistoria* 59.1, 2002, 89-105.

RUIZ DE ARBULO 1984

J. Ruiz de Arbulo, "Emporion y Rhode. Dos asentamientos portuarios en el golfo de Rosas", *Arqueología Espacial, Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos*, 4, Teruel, 1984, 115-140.

RUIZ DE ARBULO 1989

J. Ruiz de Arbulo, "Soportes y toberas. Los ejemplares de Emporion", *Archivo Español de Arqueología*, 62, 1989, 315-324.

RUIZ ZAPATERO 1985

G. Ruiz Zapatero, *Los Campos de Urnas del NE de la Península Ibérica* [2 vols.], Universidad Complutense, Madrid, 1985.

RUIZ ZAPATERO 2004

G. Ruiz Zapatero, "Casas y tumbas. Explorando la desigualdad social en el Bronce Final y la Primera Edad del Hierro del NE de la Península Ibérica", *Mainake* XXVI, 2004, 293-330.

SANMARTÍ 1988

E. Sanmartí-Grego, "Datación de la muralla griega meridional de Empúries y caracterización de la facies cerámica de la ciudad en la primera mitad del siglo IV a. de J.-C.", *Revue des Études Anciennes*, XC, 1-2, 1988, 99-137.

SANMARTÍ 1990

E. Sanmartí-Grego, "Emporion, port grec à vocation ibérique", *La Magna Grecia e il lontano Occidente. Atti del ventinovesimo convegno di studi sulla Magna Grecia* (Taranto 1989), Nápoles, 1990, 389-410.

SANMARTÍ 1992

E. Sanmartí-Grego, "Massalia et Emporion, une origine commune, deux destins différents", *Marseille grecque et la Gaule, Études Massaliètes* 3, Aix-en-Provence, 1992, 27-41.

SANMARTÍ, SANTIAGO 1987

E. Sanmartí-Grego, R. A. Santiago, "Une lettre grecque sur plomb trouvée à Emporion", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 68, 1987, 119-127.

SANMARTÍ, SANTIAGO 1988

E. Sanmartí-Grego, R. A. Santiago, "La lettre grecque d'Emporion et son contexte archéologique", *Revue Archéologique de Narbonnaise*, 21, 1988, 3-17.

SANMARTÍ, SANTIAGO 1989

E. Sanmartí-Grego, R. A. Santiago, "Une nouvelle plaquette de plomb trouvée à Emporion", *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 77, 1989, 36-38.

SANMARTÍ *et al.* 1983-1984

E. Sanmartí-Grego, J. M. Nolla, X. Aquilué, "Les excavacions de l'àrea del Parking al sud de la Neàpolis d'Empúries. (Informe preliminar)", *Empúries*, 45-46, 1983-1984, 110-153.

SANMARTÍ *et al.* 1995

E. Sanmartí-Grego, P. Castanyer, J. Tremoleda, M. Santos, "Amphores grecques et trafics commerciaux en Méditerranée occidentale au Ier s. av. J.-C. Nouvelles données issues d'Emporion", *Sur les pas des Grecs en Occident... Hommages à André Nickels*, Études Massaliètes 4, Paris - Lattes, 1995, 31-47.

SANMARTÍ *et al.* 2000

J. Sanmartí, M. C. Belarte, J. Santacana, D. Asensio, J. Noguera, *L'assentament del bronze final i primera edat del ferro del Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre)*, Arqueomediterrània, 5, Universitat de Barcelona, 2000.

SANTOS 2003

M. Santos, "Fenicios y griegos en el extremo NE peninsular durante la época arcaica y los orígenes del enclave foceo de Emporion", *Contactos en el extremo de la Oikouménē. Los griegos en Occidente y sus relaciones con los fenicios. XVII Jornadas de Arqueología fenicio-púnica (Eivissa 2002)*, Eivissa, 87-132.

SANTOS en prensa

M. Santos, "Un depósito metálico en el poblado del Bronce Final de Sant Martí d'Empúries", *Arqueología de los depósitos metálicos del Bronce Final en la península Ibérica*, León, en prensa.

SANTOS ZALDUEGUI *et al.* 2004

J. F. Santos Zalduegui, S. García de Madinabeitia, J. I. Gil Ibarguchi, F. Palero, "A lead isotope database: the Los Pedroches - Alcudia area (Spain); implications for archaeometallurgical connections across southwestern and southeastern Iberia", *Archaeometry*, 46 (4), 2004, 625-634.

SCHUBART 1983

H. Schubart, "Morro de Mezquitilla. Vorbericht über die Grabungskampagne 1982 auf dem Siedlungshügel an der Algarrobo-Mündung", *Madridener Mitteilungen*, 24, 1983, 104-131.

SCHUBART 1999

H. Schubart, "La forja fenicia del hierro en el Morro de Mezquitilla", A. González Prats (ed.), *La Cerámica Fenicia en Occidente: centros de producción y áreas de comercio (Actas del I Seminario Internacional sobre Temas Fenicios, Guadamar del Segura, 1997)*, Instituto de Cultura Juan Gil-Albert - Diputación Provincial de Alicante, Alicante, 1999, 241-256.

SERRA RÀFOLS 1941

J. de C. Serra Ràfols, "El poblado ibérico del Castellet de Banyoles (Tivissa, Bajo Ebro)", *Empúries*, 3, 1941, 15-34.

SERRA RÀFOLS 1965

J. de C. Serra Ràfols, "La destrucción del poblado ibérico del Castellet de Banyoles de Tivissa (Bajo Ebro)", *Empúries*, 26-27, 1965, 105-117.

SERRA VILARÓ 1925

J. Serra Vilaró, *Escornalbou prehistòric*, Talleres Vidal, Barcelona, 1925.

- STOS-GALE *et al.* 1995
Z. Stos-Gale, N. H. Gale, J. Houghton, R. Speakman, "Lead isotope data from the Isotrache Laboratory, Oxford: Archaeometry data base 1 ores from the Western Mediterranean", *Archaeometry*, 37, 1995, 407-415.
- TARRADELL-FONT 2002
N. Tarradell-Font, "Estudi preliminar de les monedes", C. Ferrer, A. Rigo, *Puig Castellar. Els ibers a Santa Coloma de Gramenet. 5 anys d'intervenció arqueològica (1998-2002)*, Monografies Locals 1, Santa Coloma de Gramenet, 2002, 128-137.
- TARRADELL-FONT 2004
N. Tarradell-Font, "Les troballes numismàtiques del Castellet de Banyoles de Tivissa (Baix Ebre, Catalunya). Noves troballes de les excavacions 1998-1999 i revisió de les anteriors", *Fonaments*, 10-11, 2003-2004, 245-317.
- TOLEDO, PALOL 2006
A. Toledo, P. de Palol, *La necròpolis d'incineració del Bronze Final transició a l'edat del ferro de Can Bech de Baix, Agullana (Alt Empordà, Girona). Els resultats de la campanya d'excavació de 1974*, Sèrie Monogràfica del MAC-Girona, 24, Girona, 2006.
- TORNOS, CHIARADIA 2004
F. Tornos, M. Chiaradia, "Plumbotectonic Evolution of the Ossa Morena Zone, Iberian Peninsula: Tracing the Influence of Mantle-Crust Interaction in Ore-Forming Processes", *Economic Geology*, 99, 2004, 965-985.
- TYLECOTE 1987
R. F. Tylecote, *The Early history of metallurgy in Europe*, Longman, London, 1987.
- VALERA *et al.* 2005
R. G. Valera, P. G. Valera, A. Rivoldini, "Sardinian ore deposits and metals from the Bronze Age", F. Lo Sciavo, A. Giunliamair, U. Sanna, R. Valera (eds.): *Archaeometallurgy in Sardinia*, Monographies instrumentum, 30. Editions Monique Mergoïl, Montagnasc, 2005, 43-87.
- VÀZQUEZ *et al.* 2006-2007
M. P. Vázquez, J. Medina, J.-R. González y J. I. Rodríguez, "El jaciment de la serra del Calvari (la Granja d'Escarp, el Segrià, Lleida). Estat de la qüestió", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 16-17, 2006-2007, 63-110.
- VENY, CERDÀ 1972
C. Veny y D. Cerdà, "Materiales arqueológicos de dos pecios de la isla de Cabrera (Baleares)", *Trabajos de Prehistoria*, 29, 1972, 298-322.
- VILASECA 1941
S. Vilaseca, "Los pequeños 'tranchets' y puntas de flecha de filo transversal de los talleres de sílex del bajo Priorato (provincia de Tarragona)", *Atlantis. Actas y Memorias de la Sociedad Española de Antropología, Etnografía y Prehistoria y Museo Etnológico Nacional*, XVI.1-2, 1941, 106-128.
- VILASECA 1943
S. Vilaseca, *El poblado y la necrópolis prehistóricos de Molá (Tarragona)*, Acta Arqueológica Hispánica, I, Madrid, 1943.
- VILASECA 1952
S. Vilaseca, "La coveta de l'Heura d'Ulldemolins", *Empúries*, 14, 1952, 121-130.
- VILASECA 1953
S. Vilaseca, *Coll del Moro, yacimiento posthallstático (Serra d'Almors, Tarragona)*, Estudios Ibéricos, 1, Diputación Provincial de Valencia, Valencia, 1953.
- VILASECA 1954
S. Vilaseca, *Nuevos yacimientos tarraconenses de cerámica acanalada*, Instituto de Estudios Tarraconenses "Ramón Berenguer IV", Centro Comarcal de Reus, Reus, 1954.
- VILASECA 1973
S. Vilaseca, *Reus y su entorno en la Prehistoria* [2 vols.], Asociación de Estudios Reusenses, Reus, 1973.
- VILASECA *et al.* 1949
S. Vilaseca, J. de C. Serra Ràfols y L. Brull, *Excavaciones del Plan Nacional en el Castellet de Bañolas, de Tivissa (Tarragona)*, Informes y Memorias de la Comisaría General de Excavaciones Arqueológicas, 20, Madrid, 1949.
- VILASECA, VILASECA 1957
S. Vilaseca y L. Vilaseca, "Una explotación minera prehistórica. La Solana del Bepo, de Ulldemolins (prov. de Tarragona)", *IV Congreso Nacional de Arqueología, Burgos 1955*, Zaragoza, 1957, 135-139.
- VILASECA BORRÀS 1958
M. L. Vilaseca Borràs, *El poblado ibérico de la Serra de l'Espasa, Capsanes. Materiales arqueológicos*, Instituto de Estudios Tarraconenses "Ramón Berenguer IV", Reus, 1958.
- VILLARONGA 1982
Villaronga, L., "El tesoro IV de Tivissa", *Acta Numismatica*, 12, 63-73.
- VILLARONGA 1987
L. Villaronga, "Uso de la ceca de Emporion por los romanos para cubrir sus necesidades financieras en la Península Ibérica durante la Segunda Guerra Púnica", *Studi per Laura Breglia, Supl. Bollettino di Numismatica*, 4, Roma, 1987, 209-214.
- VILLARONGA 1994
L. Villaronga, *Corpus Nummum Hispaniae ante Augusti aetatem*, Madrid, 1994.
- VILLARONGA 1997
L. Villaronga, *Monedes de plata emporitanes dels segles V-IV aC*, Complements d'Acta Numismàtica, 2, Barcelona, 1997.

VILLARONGA 2000

L. Villaronga, *Les monedes de plata d'Empòrion, Rhode i les seves imitacions, de principi del segle III aC fins a l'arribada dels romans, el 218 aC*, Complements d'Acta Numismàtica, 5, Barcelona, 2000.

VILLARONGA 2002

L. Villaronga, *Les dracmes emporitanes de principi del segle II aC*, Complements d'Acta Numismàtica, 7, Barcelona, 2002.

VILLARONGA 2003

L. Villaronga, *La plata emporitana de la Segona Guerra Púnica, final del segle III aC*, Complements d'Acta Numismàtica, 8, Barcelona, 2003.

VIVES 2006

J. Vives-Ferrándiz, *Negociando encuentros. Situaciones coloniales e intercambios en la costa oriental de la Península Ibérica*, Cuadernos de Arqueología Mediterránea, 12, Barcelona, 2006.